SPRAWDZIAN · JĘZYK POLSKI

Sprawdzian z „Nad Niemnem” **Grupa A**

Eliza Orzeszkowa

Imię i nazwisko: _____

Klasa: _____

Data: _____

Punkty: _____ / 11

5 zadań, 11 pkt. Czytaj uważnie polecenia. W zadaniach otwartych pisz pełnymi zdaniami.

Zadanie 1. (0–1 pkt)

Jakie kryteria stosuje Orzeszkowa do moralnej oceny swoich bohaterów?

A Bogactwo materialne i pozycja społeczna

B Uroda i dbałość o strój

C Stosunek do tradycji narodowej i pamięci o powstaniu

D Sposób traktowania innych ludzi, niezależnie od ich statusu

Zaznacz wszystkie poprawne odpowiedzi.

Zadanie 2. (0–1 pkt)

Które stwierdzenia o ideowym przesłaniu powieści „Nad Niemnem” są trafne?

A Pamięć o powstaniu powinna motywować do walki zbrojnej

B Praca na ziemi jest formą patriotyzmu i zachowania polskości

C Podziały stanowe są sztuczne — szlachectwo ducha ważniejsze od herbu

D Solidarność społeczna między stanami jest warunkiem przetrwania narodu

Zaznacz wszystkie poprawne odpowiedzi.

Zadanie 3. (0–2 pkt)

Jak lekarze nazywają chorobę Anzelma Bohatyrowicza i ile lat trwała?

Zadanie 4. (0–3 pkt)

W jaki sposób Orzeszkowa nawiązuje do powstania styczniowego, mimo że nigdy nie nazywa go wprost?

Zadanie 5. (0–4 pkt)

Przeanalizuj konflikt między Benedyktem a Witoldem Korczyńskim. Jakie są jego przyczyny, przebieg i znaczenie dla wymowy powieści?

Rozwiąż ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: matury-online.pl/sprawdzian/polski/nad-niemnem

SPRAWDZIAN · JĘZYK POLSKI

Sprawdzian z „Nad Niemnem” **Grupa B**

Eliza Orzeszkowa

Imię i nazwisko: _____

Klasa: _____

Data: _____

Punkty: _____ / 11

5 zadań, 11 pkt. Czytaj uważnie polecenia. W zadaniach otwartych pisz pełnymi zdaniami.

Zadanie 1. (0–1 pkt)

Jaką technikę literacką stosuje Orzeszkowa, przedstawiając powstanie styczniowe w warunkach cenzury carskiej?

(A) Mowę ezopową — powstanie jest obecne, ale nigdy nie nazwane wprost, sugerowane niedopowiedzeniami i symbolami

(B) Parabolę — powstanie jest opisane jako przypowieść biblijna o wyjściu Izraelitów z niewoli egipskiej

(C) Alegorię — powstanie przedstawione jest jako bajka o zwierzętach walczących z drapieżnym wilkiem

(D) Groteskę — powstanie jest wyśmiane i zdegradowane, a jego uczestnicy przedstawieni jako śmieszni fantaści

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 2. (0–1 pkt)

Które postacie reprezentują pozytywne wartości według Orzeszkowej?

[A] Darzecki — ziemianin dbający o pozycję i zyski

[B] Zygmunt Korczyński — utalentowany artysta

[C] Jan Bohatyrowicz — pracowity rolnik

[D] Marta Korczyńska — oddana pracy gospodyni

Zaznacz wszystkie poprawne odpowiedzi.

Zadanie 3. (0–2 pkt)

> „Łaska pańska na pstrym koniu jeździ… jednakowoż nieboszczyk pan Andrzej nie tak pewno postępowałby z nami!”

Dlaczego słowa Anzelma o nieboszczyku panu Andrzeju tak mocno poruszają Benedykta?

Zadanie 4. (0–3 pkt)

> „Tego sa… samego, który z bratem pańskim w jednej mogile spoczywa!"

Zinterpretuj ostatnią scenę powieści — wizytę Benedykta i Justyny w zagrodzie Anzelma i Jana.

Zadanie 5. (0–4 pkt)

W jaki sposób „Nad Niemnem" realizuje idee pozytywizmu i jednocześnie wykracza poza nie?

Rozwiąż ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: matury-online.pl/sprawdzian/polski/nad-niemnem

Sprawdzian z „Nad Niemnem”

Grupa A

1. (1 pkt) **C, D**

2. (1 pkt) **B, C, D**

3. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Hipokondria (choroba bardziej duszna niż cielesna); trwała dziewięć lat
Punktacja: 1 pkt: podanie nazwy choroby (hipokondria lub choroba bardziej duszna niż cielesna). 2 pkt: podanie nazwy ORAZ czasu trwania (dziewięć lat).

4. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Stosuje mowę ezopową: niedokończone zdania Benedykta („to… tamto…”), nieoznaczoną mogiłę w lesie, wspomnienie Jana o bitwie za rzeką, której „stuków i grzmotów” słuchała okolica, zmianę nazwy lasu na „Mogiłę”, żałobę Andrzejowej, sieroctwo Zygmunta.
Punktacja: 1 pkt: wskazanie jednej techniki mowy ezopowej. 2 pkt: wskazanie dwóch technik z uzasadnieniem. 3 pkt: wskazanie co najmniej trzech technik (np. niedokończone zdania Benedykta, mogiła/zmiana nazwy lasu, żałoba Andrzejowej, wspomnienia Anzelma).

5. (4 pkt) Przykładowa odpowiedź: Konflikt wynika z różnicy pokoleń i doświadczeń: Benedykt, złamany przez życie, stał się pragmatyczny i pokorny wobec bogatszych; Witold, idealistyczny student, krytykuje ojca za nadskakiwanie Darzeckiemu i za to, że siostrę wychowuje się na „lalkę i światową srokę”. Obaj są porywczy i dumni — kłócą się gwałtownie, ale łączy ich miłość do ziemi. Konflikt symbolizuje napięcie między rezygnacją starego pokolenia a ideałami młodego. Benedykt woła do syna: „powracająca falo!” — rozpoznaje w nim dawne ideały, z których sam zrezygnował.
Punktacja: Notatka syntetyzująca (4 pkt)

Grupa B

1. (1 pkt) **A**

2. (1 pkt) **C, D**

3. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Anzelm przypomina Benedyktowi brata Andrzeja, który zginął w powstaniu i inaczej traktował zaściankową szlachtę. To wspomnienie budzi w Benedykcie wstyd i pamięć o jego własnych młodzieńczych ideałach, zasypanych przez kłopoty i procesy. Dlatego mięknie, darowuje połowę kary i odchodzi zgryziony — narrator mówi, że „we środku mu coś płakało”.
Punktacja: Przypomnienie Andrzeja — brata poległego w powstaniu, który żył w zgodzie z zaściankiem — zawstydza Benedykta (1 pkt); Benedykt przypomina sobie własne ideały młodości (wspólnota z Bohatyrowiczami), które porzucił pod ciężarem kłopotów; mięknie, darowuje połowę kary, „we środku mu coś płakało” (1 pkt).

4. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Benedykt, który wcześniej procesował się z Bohatyrowiczami, sam prowadzi Justynę do zagrody Anzelma — to znak zgody opiekuna. Jan klęka i całuje go w rękę, a Benedykt kładzie mu dłoń na głowie i pyta: „Syn Jerzego?”. Anzelm, odkrywając głowę i wskazując na bór za Niemnem, odpowiada, że to syn tego, który leży z bratem Benedykta w jednej mogile. Wspólna ofiara Andrzeja i Jerzego w powstaniu staje się fundamentem pojednania dworu i zaścianka, a małżeństwo Justyny i Jana — jego przedłużeniem. Benedykt wraca do ideałów młodości.
Punktacja: Opis gestów: Benedykt przyprowadza Justynę (zgoda opiekuna), Jan klęka i całuje go w rękę, Benedykt kładzie mu dłoń na głowie, Anzelm odkrywa głowę (1 pkt); znaczenie pytania „Syn Jerzego?” i odpowiedzi: przywołanie wspólnej mogiły Andrzeja i Jerzego — braterstwo dworu i zaścianka przypieczętowane krwią 1863 r. (1 pkt); wymowa: pojednanie Korczyńskich i Bohatyrowiczów, powrót Benedykta do ideałów młodości, małżeństwo jako kontynuacja wspólnoty; wskazanie Anzelma na zaniemeński bór (1 pkt).

5. (4 pkt) Przykładowa odpowiedź: Realizuje idee pozytywizmu poprzez kult pracy organicznej, solidaryzm społeczny, emancypację (Justyna wybiera niezależność), edukację ludu (Witold). Wykracza poza nie poprzez: romantyczną wrażliwość na przyrodę, mitologizację przeszłości (legenda), liryzm scen miłosnych, ukrytą apoteozę czynu powstańczego — łączy pozytywistyczny pragmatyzm z romantycznym idealizmem.
Punktacja: 1 pkt: wskazanie co najmniej jednego pozytywistycznego elementu powieści (praca, solidaryzm, emancypacja). 2 pkt: + wskazanie co najmniej jednego elementu wykraczającego poza pozytywizm (liryzm, romantyczna wrażliwość na przyrodę, mitologizacja). 3 pkt: obydwie płaszczyzny z uzasadnieniem i konkretnymi przykładami. 4 pkt: synteza — wyjaśnienie, że Orzeszkowa łączy pozytywizm z romantyzmem, a przenosi romantyzm z polityki do pracy i codzienności.

Skala ocen (orientacyjna, 11 pkt w każdej grupie)

bardzo dobry (5)	10–11 pkt
dobry (4)	9–9 pkt
dostateczny (3)	6–8 pkt
dopuszczający (2)	4–5 pkt
niedostateczny (1)	0–3 pkt

Progi: 90%, 75%, 50%, 30%. Progi w Twojej szkole mogą być inne. W zadaniach otwartych uznaj każdą odpowiedź poprawną merytorycznie, także sformułowaną inaczej niż przykład.

Ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: **matury-online.pl/sprawdzian/polski/nad-niemnem**. Nauczyciele i korepetytorzy ułożą własną kartę z banku ponad 20 tys. zadań: **matury-online.pl/dla-korepetytorow**.